

Вступ

Народні ляльки, зроблені з клаптиків тканини, мішковини і прядив'яної мотузки, трави і соломи, зазвичай досить прості, але образні й символічні. Наші далекі предки вірили в магічну силу ляльок, в їхню здатність охороняти і захищати від злих сил, дарувати здоров'я, мудрість, удачу і щастя. Тому вони виготовляли ляльки великі й маленькі для здійснення різних ритуалів і обрядів, а також як потужні обереги.

Мабуть, найпопулярніші з народних ляльок — вузликові ляльки, або ляльки-мотанки. При виготовленні цих магічних іграшок використовувати ножиці, голки та інші колючо-ріжучі предмети заборонялося — щоб щастя-долю не колоти й не різати. Клаптики тканини рвали на менші шматки, змотували нитками — і лялька-мотанка готова.

При створенні ляльки бажали людині, для якої робився оберег, добра і щастя, міцного здоров'я, начитували молитви.

Такі ляльки можуть бути оберегами — якщо ви наділите їх цим духовним змістом, а можуть — просто приємною дрібничкою, дитячою іграшкою, чудовим подарунком або прикрасою інтер'єру.

Що стосується захисного характеру ляльки, то жіночі фігурки в цьому сенсі — дуже сильний оберег, адже жінка — це жриця домівки. Вона маніпулює усіма енергіями, які пронизують її будинок, до того ж здатна керувати енергетичними полями домочадців і очищати їх.

В основу виготовлення української ляльки-мотанки закладена спіральної форми сварга. Спіраль — один із найдавніших символів вічності і нескінченності буття, символ родючості й нового народження у всіх народів Землі. Спіраль — це і символ Ріки Життя, по якій плывуть люди і народи, в якій з'єднуються Мікрокосм окремої людської долі й Макрокосм цілого Всесвіту. Вже зараз вчені дійшли висновку, що спіраль — це схематичний образ власне самої еволюції Всесвіту, динамічний аспект буття, який відображає одночасно плинність і вічність.

Та ж сварга зазвичай лежить і в основі іграшок з мішковини, якщо їх роблять за принципами вузликової ляльки.

Ігрові, обрядові та оберегові ляльки створюються ще й із таких природних матеріалів, як прядиво, різні квіти, степові і лікувальні трави, солома. Трав'яні і солом'яні обереги древніх слов'ян не завжди мали «людські» обриси. Лялька може бути просто скрученою в спіраль із перетягнутими травою кінцями.

Ми включили в книжку і дуже популярні сьогодні так звані горищні іграшки. Хоча їм лише близько ста років, принципи їх створення можна вважати народними. І потім, ми ж уже знаємо, що будь-яку іграшку можна наділити дивовижними чарівними властивостями, якщо робити її з добрими думками.

Секрети виготовлення ляльок раніше передавалися в родині від матері до дочки. Ну а ми ділимося ними на сторінках цього чудового видання. Зробіть чудові обереги для себе, для рідних і близьких, для дорогих вам людей. І нехай вони захищають вас від злих сил, бід і напастей, дарують здоров'я і щастя!

ЛЯЛЬКИ- МОТАНКИ

Мотанка відрізняється від звичайної іграшки відсутністю обличчя, вірніше, в неї немає очей, рота і носа. Обличчя залишається чистим, або на ньому з різнокольорових ниток викладається хрест, який є характерною деталлю таких ляльок. Хрест у колі — це древній солярний знак, символ сонця. Горизонтальна лінія хреста символізує жіноче начало. Жінка вважається більш приземленою істотою: у неї безліч земних справ і призначень, вона берегиня роду, домашнього вогнища. Вертикальна лінія означає чоловіче начало — творчий розвиток, духовне виховання. Разом ці лінії символізують продовження роду.

В Україні переважали два види мотанок — Княгиня і Берегиня. Княгиню ще називали Нареченою. Ця лялька була оберегом і іграшкою. Її наряджали як дівчинку. Ляльці заплітали коси, а голову прикрашав віночок зі стрічками. Берегиня ж була оберегом і помічницею в господарстві заміжніх жінок. Її голову пов'язували хусткою. Нерідко їй до пояса примотували немовля.

1

1 Скачуємо полотно в рулончик. Якщо тканина дуже м'яка, всередину можна загорнути паличку.

2

2 Червоною ниткою обмотуємо рулончик так, щоб умовно розділити його на три частини. На груді намотуємо обереговий хрест.

3

3 Надягаємо хустку, заламуючи складочки на уявних скронях немовляти.

4

4 Замотуємо ляльку в пелюшку, на якій вишиті давні слов'янські символи — Радінець і Лельник (див. Додаток, с. 122). Радінець дає малим дітям радість і заспокоєння, а також захищає їх від пристріту і привидів. Оберегом Лельника прикрашали колиски, а також одяг дітей — хлопчиків і дівчаток — до 3 років. Але після 3-річного віку Лельник використовували тільки для дівчаток.

5

5 Можна перев'язати ляльку яскравою стрічкою.

ДІВЧИНКА

Це іграшкова лялька з обереговим червоним хрестом на грудях. А на спідничці в неї вишиті давні слов'янські символи. У центрі вишитий Молвинець — обереговий символ, який захищає від недоброго слова, пристріту, наклепу й обмови. З боків —

Лельник, оберіг для дівчаток від 3 років до віку нареченої. Лельник оберігає, дарує привабливість, ніжність і чарівність, а також розкриває здібності. Боязким дівчатам оберіг додає впевненості в собі, а грубуватим — жіночності і м'якості.

Виготовимо Дівчинку методом кувадки.

1

1 Робимо дві деталі. Скручуємо в трубочку шматок полотна розміром 16 × 30 см. Далі намотуємо на книжку пряжу і розрізаємо моток з одного боку. Довжина ниток має бути приблизно 24 см. Нитками-волоссям обхоплюємо скрутку посередині, як показано на фото.

2

2 Перегинаємо скрутку навпіл, укладаючи верхню частину на нижню.

4

4 Маленький клаптик скачуємо трубочкою завдовжки 12 см, перев'язуємо нитками кінчики «цукеркою» і підкладаємо під горлечко між частинами скруткі-тулуба. Примотуємо ручки, утворюючи на грудях обереговий хрест.

3

3 Червоною ниткою обмотуємо скрутку під волоссям, позначаючи шийку. Нитки-хвостики витягуємо в боки і зав'язуємо стрічками. Ззаду заготівка має ось такий вигляд.

5

5 Надягаємо на Дівчинку спідничку з обереговою вишивкою (див. Додаток, с. 122). Фіксуємо стрічкою.

КНЯГИНЯ

Княгиня може бути обереговою чи ігровою лялькою. Такими ляльками залюбки бавилися дівчатка, граючи у гру на кшталт «доньки-матері». Дорослі дівчата або для них їхні мами робили Княгиню, аби приманити женихів. Тому цю ляльку називають іще й Нареченою.

Щоб зробити таку красунечку, беремо натуральні матеріали:

- 2 клаптики мішковини розміром 21 × 35 і 23 × 50 см для голови і тулуба;
- квадрат світлої або білої тканини зі стороною 25 см для обличчя;
- бавовняний клаптик розміром 20 × 30 см для нижньої спідниці;
- лляний клаптик розміром 20 × 35 см для верхньої спідниці;
- клаптик розміром 17 × 10 см для фартушка;
- клаптик цупкого полотна 10 × 15 см для ручок;
- бавовняні нитки для волосся ляльки, нитки муліне, стрічки, бісер, мереживо.

1 З клаптиків мішкови-ни скачуємо щільні рулончики. Для голови ляльки рулончик висо-тою приблизно 7 см і діаметром 3—4 см, для тулуба відповідно 23 і 3 см.

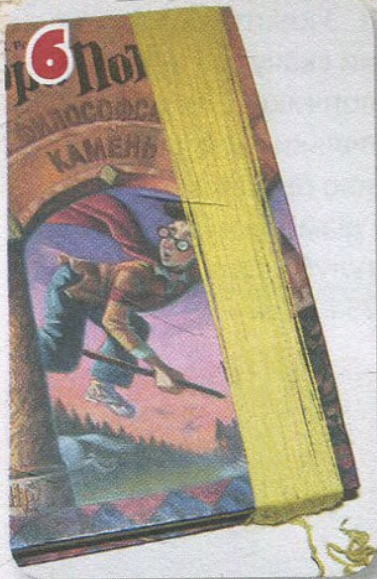
2 У центр квадратного світлого клаптика вкладаємо рулончик для голови і скручуємо «воланчик». При цьому з боку обличчя розправляємо тканину, щоб не було зморшок і заломів, а шийку обмотуємо коло краю рулончика, утворюючи підборіддя. Потім викладаємо на обличчя хрест із кольорових ниток муліне. Колір ниток може відповідати оформленню ляльки або бути контрастним. Спочатку темно-зелену нитку обмотуємо навколо шийки і двічі прокладаємо її по центру обличчя вертикально, потім — горизонтально. Так само чинимо з білою ниткою, викладаючи її близько до зеленої.

3 Додаємо у хрест третій колір — світло-зелений. Ось що має вийти.

4 Потилиця при цьому здається негарною, але вона завжди ховатиметься під волосся або головний убір.

5 Примотуємо голову до стовпчика-тулуба. Скачуємо рулончик-ручки, по всій довжині обмотуємо ниткою, прикладаємо до спини ляльки і щільно прив'язуємо. Нижню спідничку прикрашаємо по подолу мереживом і примотуємо, призборюючи, на талії.

6 Для волосся бавовняну пряжу жовтого або коричневого кольору намотуємо на книжку. Моток пряжі з одного боку розрізаємо, з другого — перев'язуємо ниткою.

7 Прикладаємо волосся до голови й примотуємо на рівні чола міцною ниткою.

8 Заплітаємо косички і надягаємо на голову віночок зі стрічками. З бісеру робимо намисто.

9 Надягаємо верхню спідницю і фартушок. Підперезуємо стрічкою.

10 Вбрати таку ляльку можна по-різному.